

Flytterett og flytteregler i norsk livs- og pensjonsforsikring

av Olav Vannebo

Olav Vannebo
olav.vannebo@fnh.no

Norge har trolig verdens mest flyttevennlige regelverk. Selv om det har vært stor grad av enighet om at det bør være adgang til å flytte en livs- eller pensjonsforsikring fra ett selskap til et annet, har det vært atskillig støy og uenighet om hvordan flyttereglene bør utformes. Flyttereglene har i kombinasjon med øvrig regelverk for livsforsikring i Norge, også medført uforutsette problemer. Uansett, flytteadgangen er kommet for å bli, og det finnes neppe noen som ønsker seg tilbake til en situasjon uten flytterett.

Bakgrunn

Diskusjonen om muligheten for å flytte en livsforsikring fra ett selskap til et annet, eller en kollektiv pensjonsordning mellom selskaper og pensjonskasser, startet tidlig i Norge. Initiativet kom fra industrien for rundt tyve år siden, og det daværende Industriforbundet øvet press mot myndighetene og mot forsikringsnæringen. Ønsket om bedre innsyn i virksomheten og særlig forvaltningen av pensjonsmidlene var utslagsgivende.

I 1978 oppnevnte regjeringen en komité som skulle utarbeide forslag til ny forsikringsvirksomhetslov. Komiteen fikk navn etter lederen, tidl. statsråd Gudmund Harlem. Harlemkomiteen la etter fem års arbeid i 1983 frem forslag til ny lov om forsikringsvirksomhet. Selv om denne komiteen var opptatt

av stimulere til økt konkurranse mellom selskapene, tok den likevel ikke opp forslag om å bruke flytterett som virkemiddel.

I forlengelse av Harlemkomiteens arbeid, oppnevnte finansdepartementet i oktober 1984 en arbeidsgruppe som skulle utrede konkurransen på finansmarkedet. Denne ble ledet av direktør i samme departement Øystein Løining, og avla sin rapport i februar 1986. I et avsnitt om konkurransestimulerende tiltak for livsforsikringsselskapene la den til grunn at dersom konkurransen i markedet skulle bli reell, var det nødvendig at forholdene måtte legges til rette for at selskapene skulle kunne trekke til seg forsikringskontrakter fra andre

Olav Vannebo er cand. oecon. og direktør i Finans og juridisk avdeling i Finansnæringens Hovedorganisasjon.

selskaper. Om nødvendig måtte flytterett og forutsetninger for flytterett lovfestes.

Resultatet ble at det i Lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 1988, som avløste den tidligere virksomhetsloven av 1911, ble tatt inn en bestemmelse (§7-8) om rett til overføring av oppsamlede midler på en livsforsikring eller på en pensjonsforsikring til et nytt forsikringselskap. Bestemmelsen hadde også med en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om betingelser og gjennomføring.

Argumentene for og mot

Det ble ingen stor strid om selve prinsippet om at det skulle åpnes for at forsikringstakere som ønsket det, skulle kunne bytte selskap, og samtidig få med de midler som var oppsamlet under kontrakten i det avgivende selskapet til det mottakende. Også forsikringsnæringen hadde en positiv holdning til dette prinsippet. Med det ble betydelig strid om måten flytteretten ble gjennomført på.

Forsikringsnæringen hadde sterke innvendinger mot reglene om maksimalt tillatte flyttegebyrer, som de fleste av selskapene mente var for lave, og ikke dekket de reelle kostnadene forbundet med flytting. Næringen mente også at flyttefristene generelt var for snau.

Det regelverket som kom med ny forsikringslov i 1988, innebar også at selskapene måtte fordele tidligere ufordelte fond ut på de enkelte forsikringskontraktene. Likeledes måtte det overskudd som oppstår i forhold til de beregningsmessige forutsetningene, hvert år fordeles på kontraktene.

En flytting av midlene under en forsikringskontrakt innebærer at det avgivende selskapet må beregne hvilke verdier det dreier seg om for den aktuelle kontrakt på det aktuelle tidspunktet. Næringen pekte på at dette innebar ikke ubetydelige kostnader, og pekte på at dersom man begrenset flytteadgangen bare til årsskiftet, da selskapene likevel måtte gjen-

nomføre slike beregninger for alle kontrakter, ville det være kostnadsbesparende.

Næringen viste også til at det i de allerede inngåtte kontrakter ikke var forutsatt noen flytterett, og pekte derfor på muligheten for at disse kontraktene kunne fortsette uten rett til flytting. Endelig følte næringen at det ikke ble lagt tilstrekkelig vekt på at midlene var forutsatt undergitt en langsiktig forvaltning. Flytteretten medførte at forvaltningen måtte bli noe mindre langsiktig, noe som generelt tilsa en lavere avkastning.

Myndighetene kjørte imidlertid hardt og hadde vinden i ryggen. Forsikringsnæringens argumentasjon ble oppfattet som tekniske innvendinger som ingen forsto. Samtidig var jo næringen grunnleggende positiv til selve prinsippet om adgang til å flytte, og dermed ble det vanskelig for næringen å gi tydelige signaler.

Hovedargumentet for å innføre flytterett var å få økt konkurranse i markedet. Myndighetene syntes imidlertid å ha glemt at konkurranse i seg selv ikke er et mål, men et virkemiddel. Målet er å oppnå økt effektivitet. Dette er den underliggende og egentlige begrunnelsen. Dermed ble det lagt for liten vekt på motforestillingene. Det er neppe noen særlig tvil om at myndighetene kunne ha valgt løsninger som samlet sett hadde vært bedre for alle parter.

I tilsvarende diskusjoner i andre land, finner en i hovedsak igjen de samme argumentene for og mot, men det synes ikke å være noe land som har valgt et mer flyttevennlig regelverk enn det vi har i Norge.

Nærmere om regelverket

Som nevnt finnes den viktigste regelen i §7-8 i Forsikringsvirksomhetsloven. Det er grunn til å merke seg at denne bestemmelsen fokuserer på *overføring av de midlene* som er knyttet til forsikringen.

Også tidligere var det mulig å flytte i den

forstand at en kunde kunne si opp sin forsikring i ett selskap og starte igjen i et annet. Gjaldt det en forsikring som kunne gjenkjøpes (typisk kapitalforsikring), ville kunden få ut en gjenkjøpsverdi i det selskap som forsikringen ble sagt opp i (selskapet gjenkjøpte polisen). Gjenkjøpsverdien kunne så benyttes som premieinnbetaling i det nye. Men på grunn av det såkalte gjenkjøpsfradraget (trekk for uamortiserte etableringskostnader), ble ofte de reelle kostnadene ved en slik transaksjon uforholdsmessig store. Gjaldt det en forsikring som ikke kunne gjenkjøpes (typisk pensjonsforsikring), ble det utstedt en ferdig betalt polise (fripolise) for de rettigheter som var opparbeidet, og midlene ble beholdt i det gamle selskapet som avsetning for disse rettighetene.

Det var dermed viktig å få en flyttebestemmelse som gikk på overføring av de midlene som var samlet opp under den forsikringskontrakten som skulle flyttes.

Bestemmelsen åpner også for at midler under forsikringen kan overføres til forvaltning av annet selskap, selv om kontrakten ikke sies opp. Dette synes imidlertid å være en lite aktuell problemstilling. Forvaltning av premiefondsmidler (forhåndsbetalte premier og overskuddsmidler i pensjonsordninger) i annen finansinstitusjon har imidlertid vært antatt å være mer interessant. Dette er regulert i egen forskrift til Forsikringsvirksomhetsloven § 7-9 (om forvaltning og bruk av midler i premie- og pensjonsreguleringsfond). Denne bestemmelsen var også begrunnet i at det ville bidra til økt konkurranse i markedet. Det var særlig muligheten for forvaltning av premiefondsmidler i bank som ble antatt å kunne få et visst omfang. Denne muligheten har imidlertid ikke blitt benyttet i særlig grad. De senere årene har imidlertid en annen problemstilling fått betydelig oppmerksomhet, nemlig muligheten for bortsetting (outsourcing) av kapitalforvaltningen til annen institusjon. Muligheten for å samle kapitalforvaltningen

fra de ulike finansforetak som inngår i samme finanskonsern, er interessant. Begrunnelsen for å gjøre dette er i første rekke knyttet til gevinster ved samordning og stordrift, og skal således ikke behandles som en flytting.

Nærmere regler er gitt i *forskrift om rett til overføring av oppsamlede midler* knyttet til kollektiv eller individuell livs- eller pensjonsforsikring av 27.11. 1991. Forskriften er på rundt 14 sider, og inneholder en rekke ganske detaljerte bestemmelser. I tillegg til fellesbestemmelser, er det gitt spesielle regler for kollektiv pensjonsforsikring, gruppelivsforsikring, individuell renteforsikring, kapitalforsikring og kapitaliseringsprodukter. Her kommenteres bare noen hovedpunkter:

Flyttekostnader og flyttegebyrer

Avgivende selskap eller pensjonskasse kan beregne et rimelig gebyr til dekning av utgifter ved overføringen. Gebyret kan ikke ("...under ingen omstendigheter..."), som det heter i forskriften) settes høyere enn NOK 200 ved flytting av individuell kontrakt og NOK 5000 ved flytting av kollektiv kontrakt. Kostnad til eventuell helsebedømmelse kommer i tillegg.

Maksimalsatsene for gebyrene er uten tvil for lave. Det var atskillig støy omkring gebyrenes størrelse da forskriften kom. Selv om det fortsatt er stor grad av enighet i næringen om at gebyrene stort sett ikke dekker de reelle kostnadene, synes selskapene å ha avfunnet seg med situasjonen.

Oppsigelses- og oppgjørfrister

Fristen for å overføre midlene er i utgangspunktet satt til to måneder. I forsikringskontrakt med beløp på 10 millioner kroner eller mer, gjelder lengre frister, opp til åtte måneder for kontrakt med beløp på 200 millioner kroner eller mer. Disse fristene (ved store forsikringer) kan også forlenges ved avtale mellom forsikringstaker og avgivende selskap.

Da reglene kom, var det en viss bekymring for at avgivende selskap måtte avhende aktiva i så stort omfang at det kunne gi negative utslag i kursene. Det synes ikke å gjøre seg gjeldende noen vesentlig bekymring i så måte nå.

Flytting av kommunale tjenestepensjonsordninger

For kommunale, statlige og såkalte fristilte offentlige ordninger gjelder særlige regler. Her gjelder også en særlig overføringsavtale. Private livselskap kan tilby tjenestepensjonsordning til kommuner og fristilte virksomheter, men har så langt ikke kunne være part i overføringsavtalen. Det pågår en egen diskusjon om hvordan man best kan sikre konkurranse på dette markedet, samtidig som de tariffbestemte forhold som gjelder, ivaretas. Dette temaet forfølges ikke her, men det kan nevnes at for flytting av kommunal pensjonsordning gjelder spesielle flyttetidspunkt for flytting fra visse institusjoner (i praksis bare Kommunal Landspensjonskasse, KLP).

Hvordan har det gått?

De problemstillingene som det var mest oppmerksomhet om da flytteregelveverket ble innført, ble det relativt snart ro omkring. I individualmarkedet var nok ikke interessen for flytting så stor som myndighetene kanskje hadde forestilt seg, verken fra kundenes eller selskapenes side. Med fremveksten av unit linked forsikringer er imidlertid også individualmarkedet blitt mer aktuelt som flyttearena. Kollektivmarkedet har på den annen side vært en jaktmark helt siden flyttereglene kom. I mange tilfelle kan det være lettere for et selskap å øke sitt volum ved å få tilflyttet en kunde som allerede har et forsikringsforhold, enn å få etablert et helt nytt forsikringsforhold. Ikke minst meglere har sett og handlet i henhold til dette.

Likevel er omfanget av flytting ikke svært stort. De senere årene har flyttevolumet ligget på om lag 2% av forvaltet kapital i livselskappene. Trenden er imidlertid økende.

Spesielle problemer – flyttearbitrasje

Det var imidlertid andre sider ved regelverket hvor flyttereglene bidro til å skape problemer. Dette har sammenheng med den flyttemessige behandlingen av *kursreservene* og de såkalte *tilleggsavsetningene*. Et selskaps *kursreserver* består av urealiserte gevinster på aksjer og obligasjoner som er omløpsmidler. Endringer i kursreservene inngår ikke i det forsikringstekniske regnskapet og skal derfor ikke tildeles forsikringskontraktene på vanlig måte. Det betyr at kursreservene er en buffer for selskapet i forhold til verdifall på børsen.

Men – ved flytting har en forsikringskunde likevel rett til å få med seg en andel av kursreservene i sin flytteverdi. Dette bestemmes av hvilken andel kontrakten utgjør av forsikringsfondene og av hvor lenge kundeforholdet har vart. 75% av kursreserven fordeles.

Tilleggsavsetninger ble innført som en del av de såkalte ”soliditetstiltakene” i 1993. Tilleggsavsetninger er ekstra avsetninger på selskapets hånd utover de avsetninger som følger av beregningsgrunnlaget. Det betyr at dersom selskapet et år ikke skulle oppnå en avkastning som gjør det mulig å fylle opp de ordinære avsetningene slik som grunnlaget forutsetter, kan selskapet overføre fra tilleggsavsetningene til ordinære avsetninger. Tilleggsavsetningene skal fordeles på den enkelte kontrakt, og inngår i kontraktens flytteverdi. Det knytter seg imidlertid ingen avkastningsgaranti til tilleggsavsetningene.

Det som skjer ved flytting, er at den kursreserve som følger med fra avgivende selskap gjøres om til tilleggsavsetning (på flyttersens konto) i det mottakende selskap. Tilleggsav-

setning som flyttes, blir normalt også tilleggsavsetning i mottakende selskap. Dersom mottakende selskap har et sterkere beregningsgrunnlag enn avgivende (lavere grunnlagsrente), vil (deler av) tilleggsavsetningen bli overført til ordinær reserve i mottakende selskap. Dette er relativt komplisert, og lyder sikkert fremmedartet for de som ikke er godt kjent med norske forsikringsregler. Også i Norge er det mange medlemmer i den klubben. Poenget er imidlertid ikke så komplisert. Flyttingen innebærer at deler av de midler som flyttes, får en annen form i mottakende selskap enn de hadde i avgivende. Den form midlene får i mottakende selskap har en bedre kvalitet sett med forsikringstakers øyne, og flytteren oppnår dermed en spesiell flyttegevinst. En slik flyttegevinst, som i stor grad er uavhengig av hvor godt selskapene driver sin virksomhet, var ikke ment å ligge i regelverket i utgangspunktet. I Norge har vi omtalt slike flyttegevinster som "flyttearbitrasje".

Problemet er erkjent også fra myndighetenes side, og det er foretatt visse grep for å imøtekomme det. Fortsatt er problemet tilstede, men det vil ikke tilskynde noen ekstra flytteaktivitet så lenge verdipapirmarkedet ikke gir grunnlag for opparbeiding av kursreserver i selskapene av vesentlig omfang. En mer permanent løsning av problemet synes først å kunne oppnås i tilknytning til den store omveltning av livregelverket som er foreslått i Banklovkomisjonens delutredning nr. 7 (NOU 2001:24 Ny forsikringslovgivning). Banklovkomisjonen har i over ti år arbeidet med en gjennomgang av regelverk på det finansielle området, herunder forsikring.

Det går ut over rammen for denne artikkelen å gå utførlig inn på hvordan dette forslaget gir en løsning av problemet med flyttearbitrasje. Det kan imidlertid kort nevnes at løsningen har sammenheng med at kursreserve knyttes til det som er omtalt som fellesporteføljen i forslaget ikke skal fordeles på de enkelte kontraktene, heller ikke ved flytting, og at en

kontrakts andel av tilleggsavsetningen etter forslaget ikke skal kunne benyttes i forhold til andre kontrakter.

Vil det kunne komme endringer?

Banklovkomisjonen vil foreta en fornyet gjennomgang av flyttereglene for livsforsikring, særlig med tanke på å få flyttereglene til å passe med de endringer som de senere årene har funnet sted i pensjonslovgivningen. Det vil trolig bli foreslått en del justeringer, men det vil neppe komme regler som representerer noen helt ny kurs i forhold til dagens regelverk.

Oppsummering

Årene som har gått siden vi fikk ny Forsikringsvirksomhetslov i Norge i 1988, har i sannhet vært en brytningstid. Forsikringsvirksomhetsloven fra 1911 var uten tvil moden for utskifting, og det lå mange gode intensjoner bak den nye loven og forskriftene til den. Ønsket var å styrke kundenes stilling, især forbrukernes, og å styrke konkurransen i forsikringsmarkedet og mer generelt i hele finansmarkedet. Men myndighetene så verken til høyre eller venstre i de forslag som ble fremmet. Resultatet ble særnorsk. Følelsen av en brytningstid ble ytterligere forsterket ved at Norge ganske snart etter at loven var på plass, gjennom EØS-avtalen, forpliktet seg til å bli en del av det indre markedet på det finansielle området (og på en del andre felter), og til å implementere EUs fellesregler i norsk lovgivning.

Flytteadgangen er kommet for å bli i Norge. Selv om det har vært uenighet, og til dels strid om deler av regelverket, og selv om deler av regelverket har hatt uønskede bieffekter, synes det ikke å være noen i Norge i dag som ønsker seg tilbake til en tid uten flytteadgang.

På følgende sider redovisas reglene for flytträtt i Sverige, Danmark och Finland.

Flytträtt i Sverige

av Ellen Bramness Arvidsson,
Sveriges Försäkringsförbund

I samband med den genomgripande reformeringen av försäkringsrörelsereglerna som trädde i kraft 1 januari 2000 monterade lagstiftaren ned de skattemässiga hindren mot att ett pensionskapital kan flyttas från ett försäkringsbolag till ett annat. Genom denna åtgärd öppnades möjligheten för bolagen att erbjuda möjlighet till flytt som ett element i försäkringsavtalet.

I propositionen behandlar regeringen frågan om huruvida rätten till flytt av pensionskapital bör skrivas in i lag, men konkluderar med att detta vore ett för stort ingrepp i avtalsfriheten. Dessutom pekar regeringen på att det inte kan uteslutas att en allmän flytträtt kan komma att medföra kostnader för försäkringstagarna i allmänhet, och i synnerhet om de tillämpas på traditionell livförsäkring. Sammantaget anser inte regeringen att det finns underlag för en lagfäst rätt till flytt av pensionskapital. Regeringen understryker dock att om oacceptabla hinder för spararnas rörlighet mellan försäkringsgivarna ställs upp så kan regeringen återkomma i frågan.

Frågan om flytt av pensionskapital i den svenska marknaden bör ses i ljuset av att lagstiftaren genom försäkringsrörelsereformen har satt upp ett staket mellan traditionella försäkringsavtal som tecknats före och efter reformen. Avtal som tecknats före reformen lever i vissa avseenden kvar i den gamla lagstiftningsmiljön. Dessa avtal skiljer sig i stora stycken från avtal som finns i övriga Europa, eftersom de generellt innehåller traditionell återbäringsteknik, där återbäring tilldelas den enskilda försäkringstagaren först vid utfallande pension. Överskottskapitalet kan utgöra en mycket stor del av försäkringens värde, 40 – 50% i genomsnitt i dagens

läge. Lagstiftaren har uppmärksammat detta genom att låta det bärande lagstiftningselementet i den gamla regleringen – skälighetsprincipen – ligga kvar för dessa avtal.

Frågan om flytt av pensionskapital har rönt stor uppmärksamhet i Sverige under första delen av 2002. Fråga har uppkommit om varför ingen flytträtt införts under de två år som de nya reglerna gällt. Om man ser frågan mot bakgrund av den tu-delning av stockarna som reformen har medfört kan man skönja den komplexitet som ligger i det enskilda försäkringsbolagets bedömning av flyttbenägenhet och hur möjligheten till flytt skall prissättas. Till detta kommer att övriga delar av reformen – som ju är mycket omfattande – har krävt stora anpassningar från bolagens sida.

Försäkringsbranschen välkomnar möjligheten att kunna erbjuda sina försäkringstagare rätt till flytt av pensionskapitalet. Ett antal bolag har aviserat att de kommer att införa en möjlighet till flytt i sina nya avtal och att de ser över möjligheterna för att införa rätten för gamla stockar. Än så länge har inga traditionella livbolag utformat flytträtt för gamla avtal. En positiv effekt av den debatt som pågått är att bolagen får lättare att bilda sig en uppfattning om i vilken mån försäkringstagarna är intresserade av möjligheten.

Det ligger i den traditionella livförsäkringens natur att förändringar tar tid. Försäkringsbolagen har skyldighet att värna om samtliga försäkringstagares intressen, även de försäkringstagares intressen vars långsiktiga avtal tecknats i den gamla lagstiftningsmiljön där möjligheten till flytt inte fanns. Debatten kring flytt av pensionskapital välkomnas eftersom den sätter ljuset på frågan, men det finns all anledning att skynda långsamt.

Flytterett i Danmark*

af Steen Leth Jeppesen,
direktør i Forsikring & Pension

Regeringen nedsætter et embedsmandsudvalg med den hovedopgave at overveje forslag, der kan skabe større frihed for den enkelte til at placere og forvalte sin pensionsopsparing. Hensigten hermed må umiddelbart siges at være i tråd med de senere års udvikling på livsforsikrings- og pensionsmarkedet med øgede valgmuligheder vedrørende ydelser, investeringsprofil m.v.

Tilgrundliggende for overvejelserne må naturligvis være nødvendigheden af at bevare og fortsætte udbygningen af et bæredygtigt pensionssystem i Danmark. Også den nye regerings ministre og partier kan sikkert huske, hvordan diskussionen om arbejdsmarkedspensioner herhjemme for en menneskealder siden rummede skrækscenarier gående ud på tvangsmæssig opbygning af én eller ganske få store, centralt og fagforeningsstyrede fonde.

Resultatet blev som bekendt forhandlingsløsninger på arbejdsmarkedet, så vi alt i alt i dag har et pluralistisk pensionssystem, bestående af mange ”fonde”, strækkende sig fra rimeligt brede ordninger baseret på kollektive aftaler mellem arbejdsgivere og lønmodtagere, over firmaordninger til helt individuelle pensionsaftaler, med tillæg af den offentlige folkepension og ATP. Det blev da også hilst velkommen af den daværende (borgerlige) regering. Samlet er der herved skabt et bæredygtigt pensionssystem, som Økonomiministeriet konkluderede i en omfattende redegørelse fra august 2000.

Det er F&P's opfattelse, at grundtrækkene i dette system bør fastholdes. Der bør fremde-

les være mulighed for at drive livs- og pensionsforsikringsvirksomhed på kommercielle vilkår i individuelle og kollektive ordninger samt via kunde- eller medlemsstyrede institutter. I den forbindelse er det klart, at enhver pensionsforsikringsordning hviler på et solidaritetsprincip omfattende en større eller mindre enhed af kunder eller medlemmer. Den enkeltes pensionsopsparing er således ikke en kapital, der efter ønske frit kan flyttes. Ordningerne sigter på alderdoms- og invaliditetsforsørgelse m.m., hvorfor det også ud fra samfundsmæssige hensyn er nødvendigt i videst muligt omfang at forhindre meget risikofyldte finansielle dispositioner. Selve risikodelen i ordningerne kan selvfølgelig også kun fungere, hvis den hviler på et kollektiv, hvor den enkelte ikke efter forgodt-befindende kan udtræde. Endelig må det tages i betragtning, at opsparingen i ordningerne typisk forrentes over en lang periode, hvor enkeltpersoner må forhindres i gennem kortsigtede rentespekulationer at berige sig på de øvrige opspareres bekostning.

Derfor er der grænser for, hvilken ”frihed”, man kan åbne op for den enkelte. Det står forhåbentligt klart for alle, og ses vel deri, at det nævnte udvalg netop skal *overveje* mulige forslag, ligesom det jo er klart, at flytning i givet fald netop ikke må ske på bekostning af øvrige pensionsopsparere.

Under de basale vilkår er F&P naturligvis helt parat til at bidrage til udvalgsarbejdet, som det er forudset. Livsforsikringselskaber og pensionskasser har alene ønske om at udbyde de produkter, som deres kunder og medlemmer efterspørger. Større frihed for den enkelte med hensyn til en række valg kan komme til at øge omkostningerne, hvilket selvfølgelig bør dækkes af dem, der ønsker at benytte sig af denne frihed. Men med respekt herfor sættes grænserne for friheden alene i det fundamentale hensyn til at opretholde et bæredygtigt pensionssystem.

* Artiklen var inført som ledere i «Forsikring» nr. 3, 11/2 2002, under titlen ”Bæredygtig frihed”.

Flytträtt i Finland

av *Timo Silvola*,
personförsäkringsdirektör vid
Finska Försäkringsbolagens Centralförbund

Arbetspensionerna i Finland grundar sig i huvudsak på ett omfattande lagstadgat försäkringssystem, som inom den privata sektorn sköts av sex arbetspensionsbolag. Staten och kommunerna har egna anstalter som ombesörjer försäkringsskyddet för sina anställda. Inom den privata sektorn tillhandahålls pensionskydd även av pensionskassor och pensionsstiftelser.

Företagen kan med individuella pensionsförsäkringar eller gruppensionsförsäkringar förvärva skydd som kompletterar det lagstadgade pensionskyddet. Därtill har ca 300.000 finländare tecknat egna individuella frivilliga pensionsförsäkringar. Det frivilliga pensionskyddets andel av pensionsmarknaden uppgår emellertid bara till ca 5 procent.

Frågan om flytträtt har inte debatterats speciellt mycket i Finland. En orsak torde bl.a.

vara den, att samtliga försäkringsbolag, pensionsanstalter samt pensionskassor och pensionsstiftelser som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring är inhemska. Å andra sidan är en frivillig pensionsförsäkringspremie enligt den finländska skattelagstiftningen inte avdragsgill i beskattningen i Finland om inte försäkringen tecknats hos ett försäkringsbolag som har ett fast driftsställe i Finland. EU:s offentliga ombudsman har nyligen uppmärksammat denna fråga i ett utlåtande som rör det s.k. Danner-målet vid EG-domstolen.

Det enda forum där flytträtten diskuteras är en av vårt social- och hälsovårdsministerium tillsatt arbetsgrupp som bl.a. dryftat frågor om hur konkurrensen kunde utökas inom arbetspensionssektorn. I ett betänkande som avläts i februari detta år föreslår arbetsgruppen bl.a. att försäkringsbestånd i framtiden kunde flyttas från arbetspensionsförsäkringsbolag till pensionsstiftelser eller pensionskassor och från pensionskassor till pensionsstiftelser. I fortsättningen skall det bl.a. utredas, hur uppbyggandet av en ny pensionsanstalts verksamhetskapital kunde ske i det fall att anstalten grundas utan beståndsöverföring.